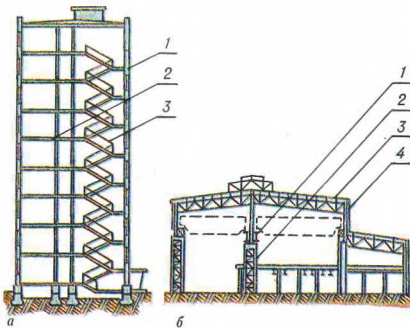

най драўнінай або фанерай і інш.). Б.к. разлічваюць на трываласць, устойлівасць і ваганні з улікам вонкавай нагрузкі, уласнай вагі, уплыву т-ры, усадкі і інш. фактараў. Пры выкарыстанні Б.к. вяд. значэнне надаецца іх тыпізацыі і уніфікацыі, удасканаленню тэхналогіі іх вытв-сці, выкарыстанню лёгкіх эфектыўных матэрыялаў, укараненню аптымальных канстр. вырашэнняў.

БУДАЎНІЧЫЯ МАТЭРЫЯЛЫ, прыродныя і штучныя матэрыялы (вырабы), якія выкарыстоўваюцца пры буд-ве і рамонце будынкаў і збудаванняў. Да Б.м. належаць прыродныя каменныя, лясныя, керамічныя, арган. і мінер. в'язучыя, метал., кампазіцыйныя, цэгла- і гідраізаляцыйныя, дахавыя, лакафарбавыя і інш. матэрыялы.

Прыродныя каменныя матэрыялы (*бутавы камень, жвір, друз, пясок, гліна* і інш.) выкарыстоўваюцца для буд-ва

Будаўнічыя канструкцыі: *a* — буйнапанельнага жыллага дома (1 — сценавая панэль, 2 — панэль перакрывацця, 3 — лесвічны марш); *b* — прамысловага будынка (1 — падкранавая бэлька, 2 — калона, 3 — ферма перакрывацця, 4 — сценавая агароджа).

фундаменту, сцен, дарожнага адзення, падпорных сценкаў, а таксама для вытв-сці цэменту, вапны, гіпсу, розных кангламератаў. Лясныя Б.м. (бярвёны, брусы, дошкі, вырабы з драўніны) ідуць на буд-ва дахаў, падлог, столыяў, аконных і дзвярных блокаў і інш. (гл. *Драўніныя матэрыялы*). Керамічныя матэрыялы (*цэгла, цагляныя камяні і інш.*) прызначаны для буд-ва сцен, вырабы з керамікі — для стварэння сан.-тэхн., дрэнажавальных, электраахоўных і інш. сістэм (гл. *Будаўнічыя кераміка*). Папыраны ў буд-ве в'язучыя матэрыялы — арган. (*бітум, дэкац, гудрон, смолы, пакосты і інш.*) і мінер. (*цэмент, вапна, гіпс*). Злучэннем мінер. запаўняльнікаў і *в'язучых рэчываў* атрымліваюць *бетоны* (цэментна-, асфальта-, жалеза- і палімербетоны) і *будаўнічыя растворы* (цэментныя, вапнавыя, гіпсавыя, асфальтавыя і іх спалучэнні). Шырока выкарыстоўваюць *будаўнічыя канструкцыі* са сталі, алюмініевых сплаваў, кампазіцыйных, металалапалімерных і інш. матэрыялаў. *Цэглаізаляцыйныя матэрыялы* атрымліваюць спяканнем шклянога парашку (*шклавата, пенашкло і інш.*) або змешваннем розных матэрыялаў; яны маюць нізкую цэлаправоднасць. *Гідраізаляцыйныя матэрыялы* (гідраізол, металізол, бітумамінер. тканіны і інш.) маюць павышаную водаўстойлівасць і выкарыстоўваюцца для аховы буд. канструкцый ад вільгаці. *Дахавыя матэрыялы* (руберойд, пергамін, толь, шклоруберойд і інш.) атмасфера- і водаўстойлівыя. *Лакафарбавыя матэрыялы* (лакі, фарбы, грунтуюкі, шпаклёўкі) — вадкія, пастаці парашкападобныя саставы. Гл. таксама *Будаўнічыя матэрыялы прамысловасці*.

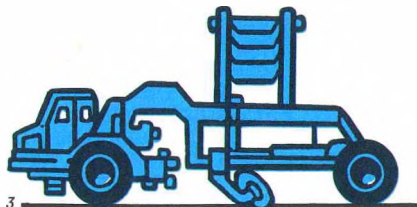
Г.І.Леановіч.

БУДАЎНІЧЫЯ МАШЫНЫ, машыны для *будаўнічых работ*. Адрозніваюць Б.м. для падрыхтоўчых, земляных, дарожных, буравых, палябойных, пад'ёмна-трансп., пагрузачных, драбильна-сартавальных, бетонных, аддзелачных і інш. работ.

Б.м. для падрыхтоўчых работ — гэта *рысліцелі, кустарэзы, карчавальнікі, дрэвалалы; яны* звычайна ў выглядзе зменнага абсталявання навешваюцца на тусе-

нічны трактар. Б.м. для земляных работ падзяляюцца на землярыльныя (*экскаватары аднакаўпковыя і бесперапыннага дзеяння*), землярыйна-трансп. (*бульдозеры, скрэперы, грэйдэры, грэйдэр-элеватары, рыхліцелі*), трансп. (*аўтасамазвалы, канвееры, землявозныя цяляжкі, трунтакідальнікі*), грунтаўшчыльняквыя (каткі, трамбавальныя, вібрацыйныя і інш. машыны), буральныя. Б.м. для дарожна-будаўнічых работ уключаюць машыны для падрыхтоўчых і земляных работ і спецыялізаваныя: для буд-ва аўтадарог — *дарожныя машыны*, чыгунак — *пуцявыя машыны*. Палябойныя машыны — *дызель-молаты, капры, вібрамолаты, вібрапагрузальнікі і інш.* Пад'ёмна-транспартныя машыны ўключаюць самаходныя і стацыянарныя *пад'ёмныя краны, пагрузчыкі*. Драбильна-сартавальныя машыны выпускаюцца як асобныя машыны, перасоўныя ўстаноўкі, зборна-разборныя аўтаматызаваныя лініі і самаходныя ўстаноўкі. Гэта драблкі, *гροхаты, прамывальныя і абязводжальныя машыны, класіфікатары*. Для апрацоўкі каменных матэрыялаў выкарыстоўваюцца *каменарэзныя машыны, шліфавальныя і інш. Б.м. для бетонных работ* уключаюць машыны для прыгатавання бетоннай сумесі (*дзгатары, бетоначышальнікі*), яе транспарціроўкі (*бетанавозы, аўтабетоначышальнікі*), размеркавання (бетаномпы), ушчыльнення (вібраўзбуджальнікі), устаноўкі для напысквання сумесі. Б.м. для дахавых работ ачышчаюць, перамотваюць, раскочваюць і наклеіваюць рулонныя матэрыялы (перасоўныя станцыі, дахавыя машыны), перашываюць, падаграюць, падаюць на дах масіцу (спец. ўстаноўкі). Машыны для аддзелачных работ падзяляюцца на групы: для тынкавальных работ (тынкавальныя аграгаты і станцыі, таркрэтныя ўстаноўкі), для малярных работ (шпаклёвочныя і фарбавальныя аграгаты, фарбапульты), для аддзелкі падлог (дыскавыя, загладжвальныя, шліфавальныя машыны, апараты для зваркі лінолеуму і інш.). Асобную групу складаюць ручныя машыны для апрацоўкі металаў, дрэва, пластаў, каменю, бетону, грунту і інш. матэрыялаў. Гэта электрычныя, пнеўматычныя, гідраўлічныя і з рухавікамі ўнутранага згарання свідравальныя, шліфавальныя, дрэваапрацоўчыя і інш. машыны. Выкарыстоўваюцца таксама козлавыя краны, панэлявозы, фермавозы.

Літ.: Строительные машины: Справ. Т. 1—2. 3 изд. М., 1991. Г.І.Леановіч.

Будаўнічыя машыны: *a* — на базе аднавосевага цягача; *b* — на базе двухвосевага цягача; 1 — пнеўмашыны каток; 2 — цэментавоз; 3 — грэйдэр-элеватар; 4 — аднакаўпковы пагрузчык; 5 — карчавальнік; 6 — плужны снегаачышчальнік.

Б.р. падзяляюць на агульнабудаўнічыя, спец., дапаможныя і падрыхтоўчыя. Агульнабудаўнічыя — аддзелачныя, арматурныя, бетонныя, дахавыя, жалезабетонныя, земляныя, каменныя, цяслярныя работы (гл. адпаведныя арт.), а таксама мантажныя (гл. *Мантаж*) і інш.; спецыяльныя — гідраізаляцыйныя, сан.-тэхн., цэглаізаляцыйныя работы (гл. адпаведныя арт.), электрамонтажныя, пракладка інж. сетак, работы па мантажы тэхнал. абсталявання і канструкцый; дапаможныя — устаноўка *апалубкі, паніжэнне*